

Имицистички обрт и имицистички свет

Имицизам ваља дефинисати као скуи ставова, институција и пракси којима се стварају и шире имици стварности.

Пада у очи да су филозофи, друштвени теоретичари и уопште интелектуалци често склони да пренаглашавају улогу

идеја у стварању имица и да чак имице свODE на њих.

Али то је далеко од истине у овом времену којим доминирају
визуелни

мас-медији. У широком распону од бизниса до политике визуелне творевине (које супротно идејама карактерише пуна конкретност и непосредност) прожимају савремена развијена друштва. Као да смо од

речи

као божанског почела („У почетку беше реч“) стигли до

слике

као људског почела (такорећи: У почетку беше слика). Не полази бадава CNN телевизијска мрежа од гесла „Једна слика вреди као хиљаду речи“ (Picture's worth thousand words).

Имицотворна и имиподавна елита је сада утицајнија од идеотворне елите. За разлику од идеотвораца, многи политичари су увидели да делују

у постгутенберговској ери. Зато се мање труде да створе идејне програме, а више да пласирају одговарајуће имице. Многи

новинари с

у се преобратили у

имицисте

, често свесно манипулативне.

Кроз *свршене имице* изузетно је тешко а често и опасно пробијати се, што масовно доживљавају Срби протеклих двадесет година. Свршени имиц се често намеће и претвара у

свршено стање. Данас има много индивидуалних и

колективних

корисника и жртава таквог

имица и стања.

Пише: Светозар Стојановић
субота, 21 новембар 2009 18:38

Посебну пажњу ваљало би посветити разради идеје о *имицологији*. Под њом подразумевам скуп имица који друштвене групе *по цену истине*

користе за оправдавање властитих и дискредитовање конкурентских, противничких и непријатељских поступака. Као образац за тај *критички*

појам узео сам схватање идеологије као скупа идеја који друштвене групе *по цену истине*

користе за оправдавање властитих и дискредитовање конкурентских, противничких и непријатељских поступака. За мене „имицологија“ представља појам знатно обухватнији од „идеологије“ – ова друга чини један облик прве, и то све мање утицајан. Нека буде речено и то да су нос

иоци моћи заинтересовани за изградњу и развој идеологије првенствено ради утицања на елите, док им је за масе довољна и имицологија друге врсте.

Истакнутим критичким интелектуалцима често је „испод части“ да се озбиљно баве побијањем масмедијске производње и пласирања имица. А они који то ипак чине најчешће превиђају да имицима не могу најефикасније парирати речју, књигама, часописима, листовима. Док се критика идеологије концентрише на вербално указивање на чињеничну нетачност, неодрживост наведених разлога, непринципијелност, појмовну неадекватност, логичку некохерентност... на имицологију би се морало одговорити пре свега контрасликама и уопште контраимицима непојмовне и уопште неидејне врсте.

„Крај историје“ под вођством САД као „беневоолентне суперсиле“

Пад источноевропског и совјетског комунизма и самог СССР-а као његовог центра и јемца био је основни подстицај за Фукујамину поставку о „крају историје“ и САД, те наводно једине суперсиле, као њеног стожера, промотера, гаранта, лидера, поставке која се захваљујући њиховој имицистичкој и идеолошкој хегемонији брзо ширила светом. Тада се осећање „америчке изузетности и светске мисије одређене од Божјег провиђења“ било претворило у хибристичку илузију о малтене свемоћи. Готово усхићено, премијер Масимо Д'Алема изјавио је да учешћем у бомбардовању Србије Италија „ступа у племенити круг великих“.

Врло мало је писано и говорено о америчкој претензији и на *етички* „крај историје“. Мање-више све се свело на универзализовање демократско-капиталистичке парадигме у политичкој, економској и правној сфери. А управо је из умишљене *етичке*

Пише: Светозар Стојановић
субота, 21 новембар 2009 18:38

супериорности извођено морално право на унилатералне „
хуманитарне
војне интервенције
“ САД и других НАТО чланица.

Под *америчким тотализмом* (није то тоталитаризам) ваља подразумевати *снажну тежњу САД да свој утицај и моћ шире по целом свету* путем примера, активног залагања, па ако треба и кад може и путем наметања, укључујући и наметање војном силом. САД настоје да тотализују, универзализују капиталистички начин производње и капиталистичко тржиште, енглески језик као *lingua franca* нашег доба, слободно кретање и запошљавање најбољих стручњака и стваралаца по свету, „сузбијање тероризма“, „демократију и људска права“...

Ево неколико разлога због којих је Фукујамина поставка о „крају историје“ од самог почетка била неоснована:

Апсолутни заокрет у историји, али у негативном смислу, најављен је „малом апокалипсом“ у Хирошими и Нагасакију, и то безмало пола века пре него што је Фукујама лансирао своју поставку. (Зар није у најмању руку иронично то што је теза о позитивном врхунцу, „крају“ историје потекла баш из земље која је произвела такву апокалипсу и њоме наговестила могућност и тенденцију кретања човечанства ка самопрозведеном а буквалном крају историје!)

Једва да је прошло неколико година од објаве „краја историје“ а испоставило се да је амерички демократски капитализам добио новог конкурента у исламском фундаментализму, радикално антикапиталистичком и антидемократском, а понекад и терористичком.

А шта тек да велимо о 11. септембру 2001. када постаје сасвим зорно да су САД ипак само крхка „земаљска“ сила.

Сам термин „суперсила“ сугерише неку врсту „надземаљске“ моћи, те зато спада више у

теологију него у друштвену науку. Теолошки призив је имао и назив „Милосрдни анђео“ за војни напад САД и њихових НАТО савезника на Србију (и Црну Гору).

САД, дабоме, немају никакву неограничену моћ већ (и) због тога што апокалиптичким средствима располажу и неке (у сваком другом погледу) знатно слабије државе (међу њима и једна Северна Кореја) којима такође могу да униште или испровоцирају уништење доброг дела човечанства – а све казује да ће се број и снага таквих држава увећавати.

Сем тога, поставља се и питање каква је то „суперсила, и то једина“ кад није у стању да диктира стање ни у неким земљама које не располажу апокалиптичким средствима, као што су примерице Иран, Ирак, Авганистан...

А шта тек да велимо о односима моћи (између осталог и апокалиптичке) између САД и других веледржава као што су Русија, Кина, Индија...

Да поменем и то да администрацији САД није било паметно да призна отцепљење Косова и Метохије и врши притисак на друге земље да то исто учине ако ни због чега другог а оно зато да не би откриле колико је ограничена њихова моћ и утицај у свету, другачије речено, каква је то „суперсила“ која је једва намакла мање од трећине чланица УН да је у том погледу следе!

Због свега наведеног САД није ни било оправдано карактерисати као суперсилу него само као велесилу, истина и сада све-у-свему снажнију од осталих велесиља, посебно у способности пројектовања моћи по глобусу.

Многи Американци, такорећи до јуче, веровали су да под вођством САД наступа „крај историје“ и у облику *тоталистичког и laissez faire капитализма*. Од њега су очекивали да путем приватне својине и тржишта завлада практично

СВИМ

сферама друштвеног живота (електронским и штампаним медијима, здравственом службом, социјалним и пензионим осигурањем, образовањем, културом, уметношћу, науком, па чак и изборном и другом утакмицом за политичку моћ унутар земље, али и спољном и војном политиком, примерице у форми својеврсних интервенција приватних

компанија својих пензионисаних официра у страним земљама). Али очекивали и да тај капитализам буде имун на цикличне осцилације (booms and busts), и да им омогући практично бесконачан привредни раст и трошење.

Сада се, међутим, САД налазе у претешкој транзицији, не само од „суперсиле“ до „тек“ велесиле, него и од *laissez faire* и тоталистичког до државно регулисаног и нетоталистичког капитализма који треба да их извуче из дубоке рецесије и општедруштвене кризе. На ироничан начин потврдило се да су САД „суперсила“, пошто је једино та земља могла да изазове глобалну кризу. То, наравно, са собом повлачи и закључак да се свет не може извући из кризе ако то не учине и САД.

До тзв. повратка историје („Историја се вратила“ – наслов је скорошње књиге Роберта Кагана) није дошло и не може доћи јер „краја историје“ није ни било.

Арбитрарно интервенисање

Треба одлучно одбацити навику САД и њихових савезника у Европи да говоре и интервенишу у име „међународне заједнице“ и „права човека“, и то мимо УН, јер је у питању мање од шестине човечанства. Корпус људских, грађанских и националних права имао је велики удео у хуманизовању и демократизовању капитализма, али и у критици и рушењу комунизма. Међутим, та права се обилато користе и за правдање западне хегемоније у свету. Тамошњи масмедији представљају главни расадник поп-идеологије и уопште

поп-имицологије

тих права. Тешко немоћнијим државама кад падну под њихов удар и постану монета за поткусуривање у унутрашњој политичкој и медијској утакмици на натовском Западу.

Не може се истинољубиво и правдољубиво говорити о одговорности за ратне злочине у току разбијања Југославије и Србије, а да се претходно не утврди *иницијална одговорност за разбијање*

тих међународно признатих држава. Не ваља кажњавати само злочине почињене у рату а да се истовремено не кажњавају и изазивачи самог рата („злочини против мира“) без којег, дабоме, не би ни било ратних злочина.

[\[1\]](#)

Зашто Међународни кривични суд за бившу Југославију није добио мандат да суди и за

Пише: Светозар Стојановић
субота, 21 новембар 2009 18:38

то? Уместо да и неки западни лидери одговарају за помагање сецесионистима, они бивају слављени због својих „хуманитарних и миротворних“ интервенција. Том *circulus viciosus*-

у

(унутрашње насиље – спољна подршка антисрпској ствари – проширена репродукција проблема и трагедија) ни данас се не види поуздан крај на КИМ.

Велики је допринос САД и ЕУ насилном разбијању и Србије, а нико у њима није за то одговарао ни политички, а камоли правно. При томе је њихово третирање властитих националних мањина у потпуној супротности са односом према нашим националним мањинама. Заправо, САД чак и немају појам националне мањине за своје прилике. А Европској унији није ни на крај памети да подржи настојање било које националне мањине њених чланица да се отцепи, па чак ни само да добије политичко-територијалну аутономију ако је већ нема. Истовремено како САД, тако и огромној већини чланица ЕУ није била довољна ни српска понуда „суштинске аутономије“ (која се мало разликује од независне државе), него је силом подржала потпуну сецесију КИМ.

САД и водеће земље ЕУ учиниле су све за Албанце на Космету и све урадиле против тамошњих Срба, а раније и подржале хрватску насилну ликвидацију Републике Српске Крајине и истеривање Срба из Хрватске.

Које закључке би Запад требало да извуче и из претензија и понашања Албанаца у Македонији? Да ли стање у тој земљи открива истину и о проблему Космета? Какве поуке за интегритет Црне Горе ваља извући из косметског случаја?

Није тешко замислити како би САД и ЕУ реаговале кад би Србија подржала евентуалну сецесију Републике Српске од БиХ, мада ћуте кад Албанија отворено подстиче косовско-метохијски сепаратизам.

Како изгледа активност САД и Запада на разарању Југославије и Србије у светлу њиховог настојања да по сваку цену спрече да се постадамовски Ирак расточи по курдским, сунитским и шиитским шавовима?

Ваљда је био ред да оне европске земље које немају сепаратистичке проблеме (на

пример Немачка) препусте своје место у међународним телима која се баве косметским питањем – оним земљама које имају искуство са њима (примерице Шпанији, која чак није била ни чланица тзв. Контакт групе!).

Донекле је јасно, мада наравно не и оправдано, зашто су државе које полазе од *културно-етничког*

схватања и практиковања
нације

, као што су Немачка, Аустрија, Италија, подржале једностране сецесије од Југославије и Србије, али је теже схватити зашто су то исто учиниле и државе засноване на

грађанистичко-држављанском појму
и пракси

нације

, као што су САД и Француска. Највише што су те земље спремне да дозволе и признају код себе јесте мултикултуралност, али нипошто и мултинационалност. Зар од њих није пре требало очекивати да наставе да подржавају југословенство и Југославију? Зашто барем оне нису захтевале референдум

грађана

Југославије, а касније и Србије кад су се суочиле са питањем да ли да наставе са подршком њиховом интегритету или да помогну њиховом цепању? Како то да су и за те земље били једино меродавни сепаратни референдуми грађана југословенских република, у ствари већинских

културно-етничких

нација

, па чак

и албанске националне мањине на КиМ –

и то као да референдум представља неко апсолутно право, штавише право на отцепљење, а не тек једно право међу другим правима, омеђено дужностима и истим таквим правом свих осталих државно-конститутивних нација и одговорношћу за последице реализације тог права.

Сингуларизација у функцији оправдавања

Колективитети исто као и појединци најтачније откривају властите приоритете кад их прилике ставе у „искушење“. Пошто су им *интереси* важнији од *вредности* које сугеришу својом имицологијом и идеологијом, многи амерички и други западни моћници често суштински мењају свој приступ

осталом свету „од случаја до случаја“, при чему за случајеве који су практично идентични употребљавају различита, па чак и супротна мерила.

По свој прилици деловала је синергија између преварантско-шпекулативне димензије капитализма САД и њихових интервенција по свету којима је по правилу претходио бараж медијских и других „хуманитарних“ и „демократских“ образложења. Уосталом, шта се друго могло очекивати од доскорашњих америчких владајућих режима који су форсирали тржиште без ауторитативних правила него то да и у спољној политици врлудају од једног до другог „јединственог случаја“. (И то је добра илустрација дегенерације званичне имицологије и идеологије од „искривљене свести“ у „лажљиву свест“).

Тако су К. Рајс, тадашњи државни секретар спољних послова САД, и З. Бжежински, бивши саветник за националну безбедност председника Картера, који су иначе подржали војни напад на Србију (и Црну Гору) 1999, заједно са многим другим званичницима, јавним личностима и мас-медијима најоштрије напали руску војну интервенцију у Грузији 2008. године – она поређењем са Хитлеровом анексијом Судетске области Чехословачке а он са Стаљиновим нападом на Финску.

Русија је од америчких и других западних кругова осуђена због „несразмерне“ реакције на војну акцију Грузије, оних истих кругова који су организовали и подржали вишемесечно бомбардовање Србије (и Црне Горе) од НАТО.

Оних истих који захтевају повлачење руских трупа из Грузије мада су поздравили изградњу трајне америчке војне базе Бондстил на КиМ, и то са перспективом уласка тог отцепљеног дела Србије у НАТО.

Најзад оних истих који као решење сугеришу „појачану аутономију“ за Абхазију и Јужну Осетију у саставу Грузије, иако су одбацили понуду „суштинске аутономије“ за КиМ у Србији и чак га признали као самосталну државу.

Док на *унутрашњу* политику водећих западних држава. можемо да примењујемо Марксов образац за критику идеологије, дотле критика њихове *е политике*

СПОЉН

треба да се усредсреди на третирање арбитрарно одабраних случајева као да су *sui generis*

Маркс је раскринкавао
апстрактне општости
буржоаске идеологије као
конкретне посебности
, рецимо појам „грађанина“ као скривалицу за класне разлике, капиталистичку класу на једној и радничку класу на другој страни. Ту се
лажна универзализација
постиге брисањем разлика, док се у имиџологији и идеологији коју овде критикујем
лажна сингуларизација
постиге апсолутизовањем разлика између одабраног случаја (Слободан Милошевић, Косово и Метохија, Србија, Република Српска, Срби у Хрватској, Грузија...) и осталих случајева исте врсте.

Манипулисање имиџом жртве и злочинца

Имиџ борца за људска права не би био делотворан без његовог стриктног „црно-белог“ раздвајања *злочинца и жртве*. При томе се неретко наседа *самопроизвођењу* имиџа жртве. Зар „хуманитарна интервенција“ не би требало да се окрене и против стране која манипулише тим имиџом?

Имиџ жртве користиле су *током* југословенских сецесионистичких и антисецесионистичких ратова све сем српске стране (Срби су га по правилу истицали *пре почетка и после завршетката* ратова). Срби ни до данас нису потпуно схватили да им је *имиџ победника* (локалног) у БиХ, Хрватској пре ликвидације РСК и на КИМ пре НАТО окупације, доносио све већу сатанизацију од стране западног суперпобедника. Дабоме, у пракси су осцилирали између јуначења и капитулантства, али нису уочили да ће и са овим потоњим, да о првом и не говоримо, имати велике тешкоће у судару са *свршеним имиџом злочинца* који је исфорсиран о њима. Чак и после пораза на Космету тадашњи владајући режим у Србији свим силама се упињао да створи имиџ победника. То је јако помогло онима који онемогућавају имиџ Срба као жртава НАТО напада.

Најновији облик „издаје интелектуалаца“ јесте, по мени, *априорно стављање на страну*

„слабијег и жртве“ –

као да је

он увек потпуно недужан и у праву, и као да он, подржан споља, не може такође бити јачи и злочинац. Неки интелектуалци су од тога начинили врло уносну професију и чак постали масмедијске звезде. Њихову савест не узнемирава ни то што конформистички подупирући једнострану имиџ жртве производе

жртву таквог имиџа

на другој страни. То се чак изродило у неку врсту моде, готово „шика“ и бивања „у тренду“. Тако се „политичка коректност“ преокренула у своју супротност: симплификаторско, некритичко и некоректно ширење имиџа жртве, односно зликовца – оба имиџа предодређена од стране доминантне имиџотворне силе.

Лако је стицати „хуманитарне“ поене као интелектуалац нације која је имиџисана само као жртва. Много је теже остати критички интелектуалац у нацији која је добила имиџ зликовца. При томе не мислим на тешкоћу изазвану притиском властите средине да се некритички порекне било каква њена улога у произвођењу жртве. Овде сугеришем тему *о критичким хуманистичким интелектуалцима као жртви* довођења у питање наметнутог *и имиџа колективног националног зликовца*.

На њих се – ево још једне теме – свом снагом бацају (само)проглашени „хуманитарни“ интелектуалци.

„Права“ сепаратиста vs. права држава

У новијој међународној констелацији практично се полази од тога да је национална већина увек моћнија, те нарочито САД по свету инсистирају на правима националних мањина (кад год то одговара њиховим интересима). Међутим, због подршке великих сила национална мањина у једној земљи може лако постати моћнија од националне већине и чак успоставити својеврсну *тиранију мањине*. Свежу илустрацију за то пружа Космет, где је НАТО интервенција довела до фактичког отцепљења албанске националне мањине и те територије од Србије. Где се ту дело право националне већине у Србији? Излази да би понекад баш већини била неопходна заштита од мањине, а не обрнуто. Било би истинољубивије и праведније кад би се у начелу полазило од односа моћи у свету, па се питало какав је однос снага националне већине и мањине у сваком конкретном случају и контексту.

Један од начина на који Запад иде наруку политици свршеног (*разбијачког*) *чина* јесте инсистирање на наводној обавези држава (дабоме арбитрарно одабраних) да и своје *унутрашње* спорове безусловно решавају без принуде. Доведено до крајности, то значи да је

довољно да као у Југославији и Србији сепаратисти на „својој“ територији на изборима (најчешће на брзину организованим) или референдуму (по правилу са манипулативним питањем) добију већину гласова за осамостаљење, или провоцирају и чак нападну војну и полицијску силу, па да централна власт практично мора да дигне руке од тог дела државе (ако ни због чега другог а оно да не би „непропорционално реаговала“).

Знано је да колективитети често теже да своје жеље, претензије и интересе, чак и оне најсебичније и најнеумереније, прогласе за права из којих тобож аутоматски проистичу обавезе других да им удовоље. По свему судећи, због југословенске и других сличних трагедија треба приступити коренитој допуни међународног права. Рецимо доношењем једне *Универзалне декларације о обавезама према међународно признатим државама* (поред постојеће Универзалне декларације о људским правима и других меродавних међународних декларација и прокламација о тим правима) која би требало да пропише међусобне обавезе њихових конститутивних нација (и националних мањина), али у вези са тим и одговарајуће обавезе осталих држава према њима. Да је таква декларација постојала, можда би страни моћници боље промислили пре него што се ставе на страну сецесиониста у Југославији и Србији. Ваља се надати да ће од Србије иницирана оцена Међународног суда правде о КиМ отворити пут за одговарајућу примену али и допуну међународног права.

Поред тога, како би било да УН створе један форумсастављен од светских зналаца и угледника који би проверио тврдње о оправданости или неоправданости разбијања Југославије и Србије, изнутра и споља? Ево неких питања, ограничених на КиМ, којима би се речени форум позабавио:

Ваљало би испитати тврђење о *превентивној* мотивацији НАТО ради спречавања хуманитарне катастрофе косметских Албанаца коју је припремао Слободан Милошевић. Додуше, протагонисти те тврдње *претходни*
о *су*
говорили да је таква катастрофа *већ навелико била у току*
, те се већ због тога може сумњати у њихову кредибилност.

Задатак поменутог форума био би да утврди и то колико је стварно жртава било на обе стране, и то одвојено за период пре, за време и после НАТО интервенције.

Пише: Светозар Стојановић
субота, 21 новембар 2009 18:38

У тражену слику морала би ући и чињеница да су косметски Албанци предвођени Руговом већ одавно били успоставили своје паралелне државне и друштвене институције.

Ваља подсетити и на то да је мали део албанског становништва под именом ОВК касније прибегао оружаним акцијама – које су САД прво карактерисале као тероризам да би их на крају третирале као отпор Милошевићевом терору.

Поставља се и питање са каквим је правом Запад у Рамбујеу ултимативно захтевао (Анекс Б предложеног споразума) од Милошевића да пусти НАТО снаге да кад-год и где-год хоће улазе у Србију и крећу се по њој, а да за своје понашање не буду одговорне њеним правосудним и другим органима.

Случај Рачак је посебна прича јер га је НАТО навео као кап која је прелила стрпљење. Само, отад су се појавиле озбиљне индиције да су у питању били погинули борци ОВК-а од којих је манипулацијом направљен *цивилни мартријум* Албанаца.

Поменути форум би могао да се запита и како то да је Запад свом снагом подржао отцепљење КиМ од Србије и кад је у њој успостављена нова постмилошевићевска демократска власт.

Најзад, вреди се такође запитати зашто је Запад, ако је већ убеђен да је у праву, толико запињао да у УН спречи залагање Србије да се случај КиМ препусти на мишљење Међународном суду правде.

Какав резултат би дала систематска међународноморална и међународноправна провера амероевропске политике кад је реч о следећим битним дилемама и контроверзама у савременој друштвеној пракси, идеологији и теорији: грађанско-државно vs. културно-етничко схватање и практиковање нације; индивидуални vs. колективни интереси, права и дужности; либерализам vs. комунитаризам; интегритет државе vs. самоопредељење њених саставних нација; државни интегритет vs. регионализам (унутардржавни и наддржавни); државни суверенитет vs. спољни интервенционизам; „крај историје" vs. сукоб цивилизација; цивилизационизам vs. национализам; космополитизам vs. национализам; државизам vs.

глобализам. Те дилеме и контроверзе, успут речено, ваља добро испитати (и) у светлу разбијања Југославије и Србије, као и шанси за интеграцију Европе. Дабоме, ту друштвени аналитичари и мислиоци са нашег простора имају много доживљајних, искуствених и уопште сазнајних предности, барем почетних.

Однос према прошлости

Фрагментизовани имиџи много лакше замећу оно што у прошлости и садашњости битно спаја разне случајеве, па тиме скривају своју арбитрарност и непринципијелност. У више махова истицао сам да на Западу преовлађује *презентизам* као суштинска настројеност тамошњег капитализма и његове масовне културе. Мислим на фиксацију на садашњост и потпуно пренебрегавање прошлости, особито других народа. Доминација визуелних медија над штампом, слике над речима, одражава то презентистичко стање „духа“, али га са своје стране и знатно појачава.

Неки објашњивачи трагичних сукоба у Југославији и Србији одлучно одбијају да узму у обзир прошлост, чак и ону релативно скорашњу током Другог светског рата. Труде се да нас ограниче на десетак година Милошевићеве владавине. Неће да прихвате да наша историја од 1941. наовамо не представља никакву мртву него живу и делатну, рекао бих чак *савремену прошлост* [2]. Током разарања Југославије и Србије било је много живих људи (да о њиховим непосредним потомцима којима су то причали и не говоримо) који су лично искусили оно што се збивало за време Другог светског рата, примерице како геноцид над Србима у НДХ, тако и прогон косметских Срба и злочине над њима почињене од стране албанских квислинга.

Уместо да организује разумну јавну расправу о томе након Другог светског рата нова власт је полазила од претпоставке да ће се те ране најбрже и најбоље зацелити, а „братство и јединство“ процветати, ако се о томе ћути или говори тек уопштено као о „фашистичким злочинима“. Углавном због бојазни да би из прошлости наместо корисних поука била извучена мржња и жеља за осветом. А познато је из свакодневног искуства и још више из дубинске психологије да оно што је потиснуто тежи да се кад-тад силовито пробије. Што рече Х. Л. Борхес: „Заборав такође може бити дубоки облик памћења“. Ја бих за такве случајеве додао: Били, али нису прошли.

(Текст реферата на заседању Међународне филозофске школе 27-30. августа у Зајечару и предавања на Хариман институту Колумбија универзитета, 2. септембра

2009)

[1] Као (ненамеравану) потврду оцене о саодговорности неких западних лидера навешћу изјаву једног од најкомпетентнијих актера и сведока: „Осам година после бомбардовања Србије високи функционер америчке владе г. Френк Визнер признао је најзад искрено да је ова операција изведена из војностратешких потреба, а, пре свега, против интереса Русије у овом делу Европе и Балкана... Ф.Визнер без увијања изјављује: 'Нећемо Русију у наше двориште. ...'“ (Политика, 18. март 2008) Шта би било кад би неки „руски Визнер“ исто то тврдио за слично анагажовање САД, и то дуж граница садашње Русије, у бившим републикама СССР-а!

[2] Остављајући по страни противуречност захтева Запада Србима да се „суоче са својом прошлошћу“ и истовремено да „забораве на прошлост и окрену се будућности“, сада бих хтео да изнесем још једно запажање о његовом *презентизму(и футуризму)*. Захтев да се заборави прошлост утолико је по мени чуднији што доманантан западни језик, енглески, са својим *садашњим прошлим и чак тзв. континуираним временом* има већу могућност од других језика да изрази и нагласи континуитет све три временске димензије.